

ODEJŚCIE OD WĘGLA

Sprawiedliwa transformacja
w Wielkopolsce Wschodniej

Spis treści

1	Wprowadzenie	3
2	Uczciwy dialog z pracownikami	5
	2.1. Pilotażowe inicjatywy ZE PAK-u w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy	6
	2.2. Niewykorzystane szanse i wnioski na przyszłość	9
	2.3. „Droga do zatrudnienia po węglu” – flagowy program pracowniczy związków zawodowych i Grupy ZE PAK	10
	2.4. Ustawa osłonowa – urlopy energetyczne i górnicze oraz odprawy	18
3	Naprawa stosunków wodnych	22
4	Dziedzictwo kulturowe	24

Rekomendujemy cytowanie:

Woźny P., i in. (2024). *Odejście od węgla. Sprawiedliwa transformacja w Wielkopolsce Wschodniej*. ZE PAK

Autorstwo:

Piotr Woźny, Daniel Baliński – ZE PAK
Michał Hetmański – Instrat, London School of Economics (Just Transition Finance Lab)
Jan Rączka – Instrat

Współpraca:

Kinga Kachelska
Bartłomiej Orzeł
Mirosław Pacześny
Paweł Szadek

Kontakt:

Daniel Baliński
balinski.daniel@zepak.com.pl

Redakcja:

Julia Zaleska

Projekt okładki i skład:

Anna Olczak

Licencja:

Treść publikacji dostępna na licencji:
Creative Commons Attribution 4.0.
International (CC BY 4.0).

Publikacja jest dostępna
do pobrania pod adresem:
www.pracapoweglu.pl/raport

Wszelkie błędy są nasze.
Stosuje się zwyczajowe zastrzeżenia.

Konin, maj 2024

Publikacja niniejszego raportu została sfinansowana przez ZE PAK w ramach projektu „Droga do zatrudnienia po węglu”. Fundacja Instrat, wykonując od 2020 r. prace analityczne i rzecznicze na rzecz partnerów społecznych, samorządu oraz ZE PAK-u finansowana była m.in. ze środków własnych (na zasadach pro bono), Komisji Europejskiej i Banku Światowego, Fundacji WWF Polska, ARR Konin, Bloomberg Philanthropies i nie korzystała z finansowego wsparcia ze strony Grupy ZE PAK ani podmiotów powiązanych.

Projekt „Droga do zatrudnienia po węglu” jest finansowany ze środków Unii Europejskiej.

Fundusze Europejskie
dla Wielkopolski

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

SAMORZĄD
WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

1 Wprowadzenie

Niniejsze opracowanie dokumentuje najważniejsze procesy i wydarzenia związane ze sprawiedliwą transformacją Wielkopolski Wschodniej na przestrzeni ostatnich trzech lat. Mamy nadzieję, że będzie to interesująca lektura, a doświadczenia i wnioski z działań prowadzonych w Wielkopolsce Wschodniej będą wsparciem dla procesów sprawiedliwej transformacji energetycznej w pozostałych regionach węglowych w Polsce.

Zwrot w kierunku Europejskiego Zielonego Ładu. ZE PAK przez wiele lat był znaczącym producentem energii elektrycznej z węgla brunatnego oraz najważniejszym pracodawcą w Wielkopolsce Wschodniej. Pod koniec 2020 r. koncern rozpoczął transformację energetyczną. Strategiczne decyzje podjęte w pierwszych miesiącach tej transformacji stały się punktem odniesienia do wszystkiego, co działo się w ZE PAK-u przez trzy ostatnie lata.

Zrezygnowano z ubiegania się o prawa do eksploatacji odkrywki Ościslów oraz zapowiedziano zakończenie wytwarzania energii elektrycznej z węgla brunatnego do 2030 r. w zgodzie z porozumieniem paryskim, co zdefiniowało ramy tego procesu.

Kontynuacja procesu transformacji pomimo kryzysu energetycznego. Warto podkreślić, że tym transformacji energetycznej ZE PAK-u stały się wydarzenia mające wpływ na globalną i europejską gospodarkę, a w szczególności rosyjska inwazja na Ukrainę. Wojna zdestabilizowała europejski rynek energetyczny, przyczyniając się do bezprecedensowych wzrostów cen energii elektrycznej i kierunków dostaw nośników energetycznych. Wydarzenia te wymusiły w Polsce szereg publicznych interwencji stabilizujących cenę energii dla konsumentów, tworząc również wyjątkowo niestabilne otoczenie rynkowe i regulacyjne dla producentów energii.

Odpowiedzialność za pracowników i skutki transformacji. Pomimo tych rynkowych zawirowań, ZE PAK konsekwentnie realizował swoją transformację energetyczną. Koncentrowano się nie tylko na ograniczaniu produkcji energii elektrycznej z węgla brunatnego oraz likwidacji posiadanych odkrywek węgla brunatnego (Adamów, Drzewce i Józwin). Na uwagę zasługuje także niezwykle aktywny udział koncernu ZE PAK w działaniach na rzecz stworzenia programów wsparcia i pomocy dla pracowników koncernu węglowo-energetycznego w związku z transformacją.

Kompleksowe wsparcie skierowane do ludzi. Pełne zaangażowanie Grupy ZE PAK oraz jej związków zawodowych i jasna deklaracja odejścia od węgla do 2030 r. zaowocowały przyznaniem środków unijnych z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji (FST) w wysokości prawie 2 mld zł dla całej Wielkopolski Wschodniej. Środki te pozwoliły na realizację fundamentalnego dla pracowników programu „Droga do zatrudnienia po węglu” – najbardziej hojnego systemu wsparcia dla pracowników przemysłu węglowego w Polsce. Ponadto na ostatnim posiedzeniu Sejmu IX Kadencji (2019–2023) uchwalono ustawę o osłonach socjalnych dla górników i energetyków węgla brunatnego, która wspierać ma przede wszystkim najstarszych pracowników koncernu.

Splacenie długów względem środowiska. Ostatnie lata to również szereg działań realizowanych przez ZE PAK we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie oraz z lokalnymi samorządami. Mają one na celu odbudowę stosunków wodnych w regionie dotkniętym zarówno suszą klimatyczną, jak i negatywnymi konsekwencjami środowiskowymi wywołanymi przez wydobywanie węgla brunatnego.

Działania obejmują nie tylko utworzenie sieci połączonych ze sobą wielofunkcyjnych zbiorników wodnych w pokopalnianych obszarach Wielkopolski Wschodniej, ale także współpracę z lokalnymi samorządami w zakresie budowy kompleksów rekreacyjnych przy nowych zbiornikach. Zbiorniki te przyczynią się do poprawy stosunków wodnych w regionie, co przyniesie również korzyści w zakresie rozwoju rolnictwa.

2

Uczciwy dialog z pracownikami

Działania grupy ZE PAK w zakresie wspierania pracowników w procesie transformacji oparliśmy przede wszystkim o **dialog i zrozumienie sytuacji ludzi**, dla których transformacja energetyczna oznacza zmianę warunków życia. Oprócz zaangażowania w konsultacje społeczne prowadzone przez Komisję Europejską (np. w ramach unijnej Platformy na rzecz Regionów Węglowych w Transformacji) oraz władze regionalne, ZE PAK współpracuje z przedstawicielami strony społecznej w zakresie niwelowania skutków zwolnień lub tworzenia nowych miejsc pracy.

Wraz z końcem 2020 r., decyzją zarządu i rady nadzorczej ZE PAK-u, przestano ubiegać się o realizację nowych inwestycji (odkrywką Ościśłowo). Decyzja ta, mimo wieloletnich oczekiwań i starań przedstawicieli związków zawodowych, została ostatecznie przyjęta przez nich ze zrozumieniem. Stała się także **podstawą budowania realnych oczekiwań** zgodnie z warunkami ekonomicznymi i klimatycznymi.

Ponad 50% pracowników według stanu zatrudnienia na koniec 2020 r. mogło nabyć uprawnienia emerytalne do 2030 r. – to kluczowy wniosek z analizy danych pracowniczych przeprowadzonych przez Fundację InStrat na zlecenie Fundacji WWF Polska i Agencji Rozwoju Regionalnego w Koninie (ARR Konin).

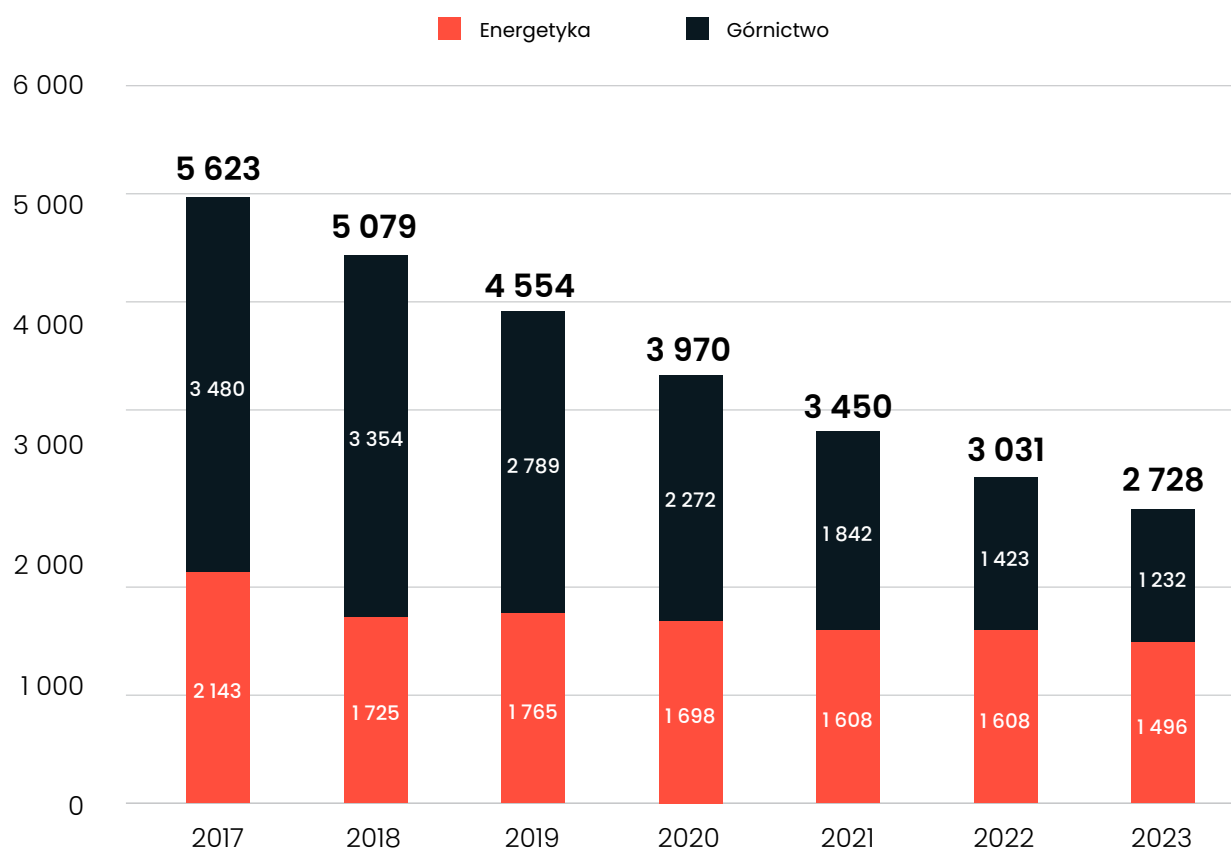
Pogłębione badanie posłużyło jako wkład do *Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Wielkopolski Wschodniej* (TPST) i przede wszystkim jasno wskazało, jaki odsetek pracowników nabydzie uprawnienia emerytalne w kolejnych kwartałach i latach oraz ile osób będzie nadal miało pracę przy utrzymaniu zamykanych aktywów węglowych (KWB Konin – odkrywki Józwin, Drzewce, Tomisławice; Elektrownie Pątnów i Pątnów II) oraz pozostałych aktywów zasilanych innymi paliwami (np. Elektrownia Konin).

Tym samym **określono grupę osób wymagających wsparcia** w ramach dwóch kluczowych instrumentów wsparcia:

- ♦ programu „**Droga do zatrudnienia po węglu**” finansowanego z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji,
- ♦ projektowanej ówczynie **ustawy osłonowej** gwarantującej wcześniejsze uprawnienia emerytalne i odprawy.

Szczegółowy opis tych instrumentów znajduje się w dalszej części raportu.

WYKRES 1. SPADEK ZATRUDNIENIA W GRUPIE ZE PAK O PONAD 50% W LATACH 2017–2023

Źródło: opracowanie własne ZE PAK-u. Stan na koniec każdego roku.

2.1. Pilotażowe inicjatywy ZE PAK-u w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy

Pierwszym działaniem związanym z realizacją unijnej polityki klimatycznej było zamknięcie 1 stycznia 2018 r. Elektrowni Adamów, a w dalszej kolejności zakończenie wydobywania z Kopalni Węgla Brunatnego Adamów (luty 2021). Jednocześnie koncern rozpoczął proces **łagodzenia skutków redukcji zatrudnienia** związanych z transformacją energetyczną. Działania ZE PAK-u skupiły się na

pomocy zwalnianym pracownikom w przekwalifikowaniu i znalezieniu nowej pracy, a także na włączeniu wsparcia dla odchodzących pracowników do *Terytorialnego Planu Sprawiedliwej Transformacji Wielkopolski Wschodniej* i Funduszu Sprawiedliwej Transformacji.

W związku z likwidacją odkrywki Adamów i zwolnieniami grupowymi w GK ZE PAK w październiku 2020 r. **przeprowadzono szkolenie na stanowisko monter instalacji fotowoltaicznych** ze wsparciem Agencji Rozwoju Regionalnego w Koninie (ARR Konin)¹. Pozwoliło to pracownikom zdobyć nowe kwalifikacje i uprawnienia do wykonywania zawodu elektryka (SEP), które są kluczowe do pracy w sektorze OZE. W szkoleniach uczestniczyło 70 osób, z których 14 znalazło zatrudnienie w spółkach Grupy Kapitałowej Cyfrowy Polsat na stanowiskach związanych z fotowoltaiką, w tym ESOLEO.

Grupa ZE PAK rozpoczęła w kwietniu 2021 r. współpracę z gminami Kazimierz Biskupi i Rychwał². Pracodawca zagwarantował istotne dofinansowanie zatrudnienia wybranych pracowników mieszkających w tych gminach, a pracujących w gminnych przedsiębiorstwach komunalnych przez co najmniej 24 miesiące z perspektywą stałego zatrudnienia.

W październiku 2021 r. ZE PAK podjął współpracę z agencją zatrudnienia Jobs First i uruchomił pilotaż działań typu outplacement, które miały ułatwiać poszukiwanie pracy zwalnianym pracownikom³. Celem tych działań było znalezienie nowej pracy dla nawet 100 osób i zagwarantowanie im kompleksowego wsparcia w postaci indywidualnego doradztwa i wsparcia psychologicznego. W pilotażu, który wystartował w styczniu 2022 r., wzięło udział kilkunastu pracowników. Działania te kontynuowane są dziś w ramach programu pracowniczego „Droga do zatrudnienia po węglu”.

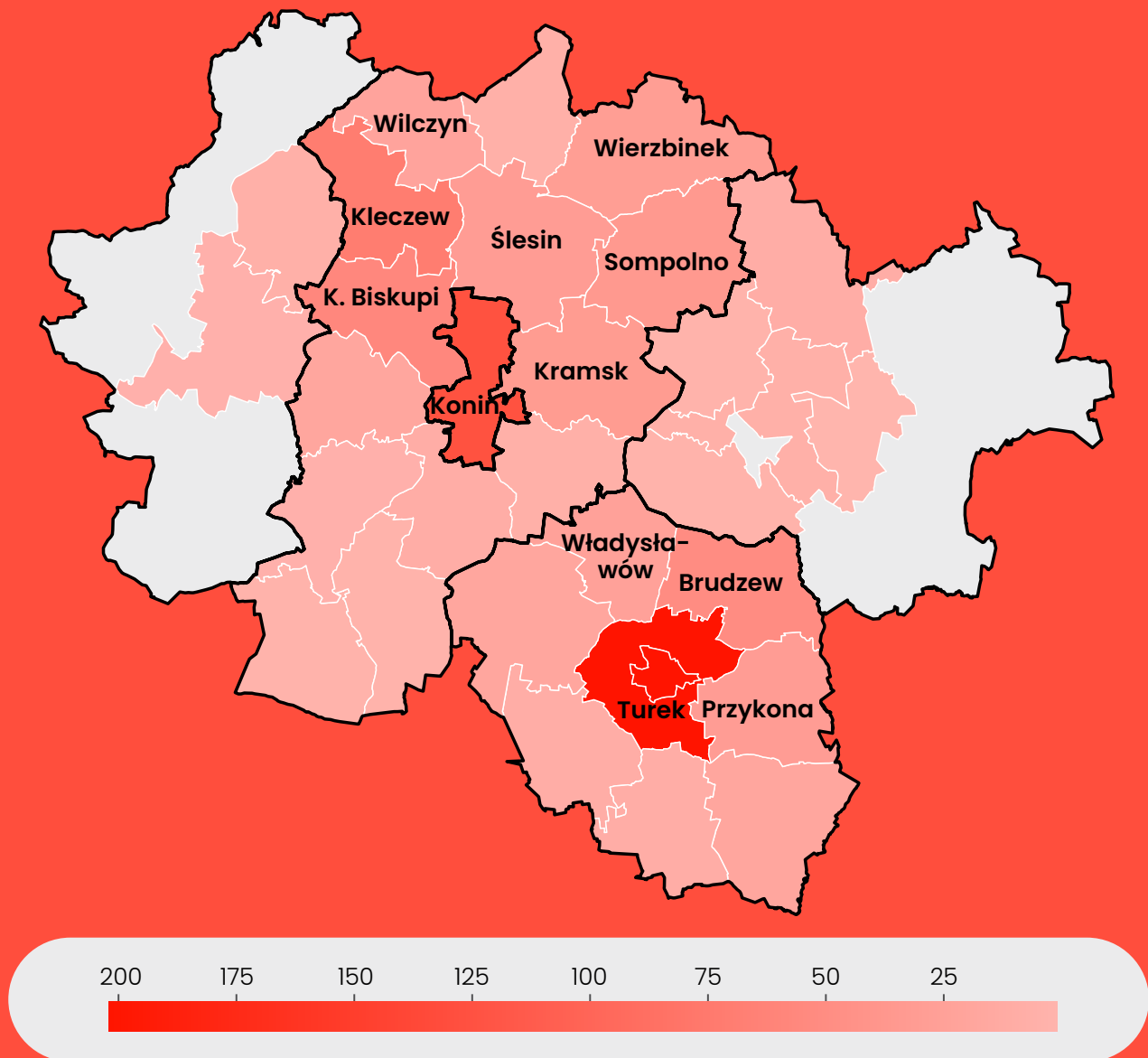
Inicjatywy podejmowane przez ZE PAK kierowano do ograniczonej liczby osób ze względu na brak finansowania publicznego. Z tego powodu nie udało się zapewnić wsparcia wszystkim pracownikom, którzy stracili zatrudnienie lub zachęcić wystarczającej liczby osób do samodzielnego poszukiwania nowego miejsca pracy. Takie działania miały stanowić tymczasowe rozwiązanie do czasu oczekiwanego przez pracowników wsparcia ze środków unijnych, w szczególności z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. W rezultacie wielu z 647 pracowników, którzy zakończyli pracę w okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2023 r., nie otrzymało pomocy w znalezieniu nowego zatrudnienia.

1 ZE PAK, Centrum Szkoleniowe OZE, <https://www.zepak.com.pl/pl/o-firmie/biuro-prasowe/aktualnosci/11519-centrum-szkoleniowe-oze.html>.

2 LM.pl, *Pilotażowy program Kazimierza Biskupiego i ZE PAK. Gmina zatrudni pięciu pracowników grupy kapitałowej*, https://www.lm.pl/aktualnosci/informacja/132296/pilotażowy_program_kazimierza_biskupiego_i_ze_pak_gmina_zatrudni_pieciu_pracownikow_grupy [dostęp 29.04.2024].

3 ZielonaInteria.pl, *Grupa ZEPAK: Pomagamy odchodzącym z pracy w górnictwie*, <https://zielona.interia.pl/aktualnosci/news-grupa-zepak-pomagamy-odchodzacych-z-pracy-w-gornictwie,nld,5579398> [dostęp 29.04.2024].

MAPA 1. MIEJSCE ZAMIESZKANIA OSÓB ODCHODZĄCYCH Z GRUPY ZE PAK OD POCZĄTKU 2018 R.,
W PODZIALE NA GMINY

Źródło: opracowanie własne ZE PAK-u. Dane dla miasta Turek i gminy wiejskiej Turek zaprezentowano w połączeniu.
Nazwy gmin pojawiają się w przypadku liczby osób większej niż 20 dla danej gminy.

Dla tych pracowników Grupy ZE PAK, którzy w ciągu ostatnich pięciu lat opuścili swoje miejsca pracy i obecnie są na emeryturze, mieszkają za granicą lub w innym regionie górniczym kraju, pomoc z **Funduszu Sprawiedliwej Transformacji okazała się nieosiągalna**. Należy jednak zaznaczyć, że brak tej pomocy nie jest bezpośrednio winą Grupy ZE PAK, lecz wynika z długotrwałych i skomplikowanych procedur uruchomienia i dystrybucji środków publicznych, w tym przedłużających się negocjacji między polskim rządem a Komisją Europejską.

2.2. Niewykorzystane szanse i wnioski na przyszłość

Projekt „Płynne przejście” – środki z programu regionalnego 2014–2020

W oczekiwaniu na środki z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji związki zawodowe GK ZE PAK zainicjowały uruchomienie wsparcia tymczasowego z puli środków REACT-EU, przyznanej wielkopolskiemu samorządowi (Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego). W wyniku apelu z kwietnia 2021 r., skierowanego przez wszystkie związki zawodowe GK ZE PAK do Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej Komisarza Fransa Timmermansa⁴, wielkopolski samorząd uruchomił program „Płynne przejście”.

Za projekt skierowany do 248 pracowników Grupy ZE PAK z budżetem 4,1 mln zł odpowiadała Fundacja Dar Edukacji. Projekt rozpoczął się 1 stycznia 2022 r., a jego zakończenie zaplanowano na 31 października 2023 r. Inicjatywa zakończyła się jednak niepowodzeniem. Nie udało się osiągnąć celu zatrudnienia choćby jednej osoby z przewidywanej grupy uczestników, co skłoniło wnioskodawców do rozwiązania umowy o dofinansowanie i zwrotu otrzymanych środków. Próba ograniczenia projektu do 72 osób i nowe założenia, takie jak zatrudnienie minimum 36 osób, również nie przyniosły oczekiwanych efektów. Porażka projektu była efektem kilku czynników:

- ♦ Podmiot realizujący projekt nie miał dostatecznej wiedzy o specyfice grupy docelowej i oczekiwaniach uczestników, a proces rekrutacji nie był dopasowany do ich potrzeb.
- ♦ Grupa docelowa ograniczała się do osób zagrożonych zwolnieniem, planowanych do zwolnienia lub zwolnionych z przyczyn niezależnych od nich samych (do 6 miesięcy przed decyzją o uczestnictwie w projekcie). Wykluczyło to wsparcie dla osób, które opuściły koncern ZE PAK od początku 2018 r. do III kwartału 2021 r. oraz członków ich rodzin, a także przypadki odejść za porozumieniem stron, podczas gdy ta forma rozwiązania stosunku pracy była wówczas częstą praktyką.
- ♦ Projekt zawierał mało atrakcyjny finansowo, niepasujący do grupy docelowej i niepełny zestaw instrumentów wsparcia, np. średni koszt szkolenia zawodowego wraz z egzaminem zakładał budżet zaledwie w wysokości 2,5 tys. zł. Z kolei sugerowana dotacja na uruchomienie działalności gospodarczej przewidywała ok. 23 tys. zł wsparcia, co stwarzało zachęty do samozatrudnienia i było niezgodne z preferencjami samych uczestników.
- ♦ Projekt skoncentrowany był na dostarczeniu jedynie wsparcia w poszukiwaniu pracy (np. poprzez realizację szkolenia) zamiast stworzeniu nowego miejsca pracy i utrzymaniu go (wymagany minimalny okres trwałości nowej pracy wynosił zaledwie 1 miesiąc).

⁴ ZE PAK, *List Związków Zawodowych do Wiceprzewodniczącego KE*, <https://www.zepak.com.pl/pl/o-firmie/biuro-prasowe/aktualnosci/12214-list-zwiazkow-zawodowych-do-wiceprzewodniczacego-ke.html> [dostęp 29.04.2024].

Program Priorytetowy Sprawiedliwa Transformacja – środki z Funduszu Modernizacyjnego

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), jako krajowy operator Funduszu Modernizacyjnego, podjął prace przygotowawcze na rzecz uruchomienia finansowania dla projektów o wymiarze społecznym w regionach węglowych, w tym w Wielkopolsce Wschodniej. Pomimo opracowania wstępnej koncepcji Programu Priorytetowego Sprawiedliwa Transformacja w gronie ekspertów i przedstawicieli regionów dotkniętych transformacją niestety nie dokończono prac związanych z zapewnieniem budżetu dla niego⁵.

Prace prowadzone w 2021 i 2022 r. to kolejny przykład próby stworzenia alternatywnego programu wsparcia finansowanego z krajowych środków publicznych w związku z ówczesnym brakiem finansowania z FST, które było opóźnione wraz z innymi środkami z budżetu UE na perspektywę 2021–2027.

Zdaniem związków zawodowych i ZE PAK-u niwelowanie negatywnych skutków transformacji powinno być przede wszystkim pokryte z tego źródła, skoro to dochód ze sprzedaży uprawnień do emisji CO₂ na poziomie krajowym i unijnym trafia właśnie do NFOŚiGW czy Funduszu Modernizacyjnego. Programu jednak w tym kształcie nie uruchomiono, a niewykorzystane środki przeznaczono w NFOŚiGW na inne inicjatywy związane z energetyką i środowiskiem.

2.3. „Droga do zatrudnienia po węglu” – flagowy program pracowniczy związków zawodowych i Grupy ZE PAK

W kwietniu 2021 r. zarząd Grupy ZE PAK i związki zawodowe przygotowały w ramach procesu tworzenia wielkopolskiego TPST propozycję przedsięwzięcia (tzw. fiskę, koncepcję) projektu „Podnoszenie i zmiana kwalifikacji oraz aktywizacja zawodowa pracowników GK ZE PAK zorientowana na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy”. Stała się ona punktem wyjścia do stworzenia projektu „Droga do zatrudnienia po węglu”. Sygnalizowała także potrzebę zorganizowania spójnego i kompleksowego wsparcia ze środków publicznych (w tym FST) dla 2 200 pracowników Grupy ZE PAK i priorytetowe wdrożenie projektu.

Koncepcję przedsięwzięcia otrzymali kluczowi interesariusze: Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, ministerstwa i instytucje rządowe zaangażowane w programowanie FST oraz Komisja Europejska.

⁵ Istotnym komponentem tego programu miała być oferta działań typu outplacement skierowanych do pracowników dotkniętych transformacją energetyczną, wzorowana na tej uruchomionej w Koninie i regionie Wielkopolski Wschodniej.

Kluczowe założenia pierwszej wersji programu, wynikające z pierwszej koncepcji przedsięwzięcia

Jasno określone potrzeby i oczekiwania:

- ♦ równoległe wsparcie finansowe i doradcze, promujące trwałe i stabilne zatrudnienie, a nie tylko zorientowane na wypłatę dotacji promujących fikcyjną działalność gospodarczą i samozatrudnienie,
 - ♦ kompleksowy i długoterminowy program – zamiast wielu mniejszych działań i projektów o niejasnej ofercie,
 - ♦ bardziej hojne finansowo wsparcie niż w dotychczasowej praktyce środków unijnych, uwzględniające premię za udział w programie dla pracowników, pracodawców i podmioty realizujące projekt,
 - ♦ uwzględnienie specyfiki grupy objętej wsparciem – osoby zatrudnione przez prawie całe życie zawodowe u dotychczasowego pracodawcy o średniej wieku 50 lat
-

Zdefiniowana grupa osób wymagających wsparcia:

- ♦ oparte o szczegółową analizę danych pracowniczych, z uwzględnieniem wykształcenia, wieku i miejsca zamieszkania,
 - ♦ włączenie osób, które odeszły z pracy od 2018 r., czyli od momentu zamknięcia Elektrowni Adamów (region łódzki)
-

Określenie alternatywnych źródeł finansowania innych niż FST:

- ♦ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
 - ♦ Fundusz Modernizacyjny,
 - ♦ REACT-EU
-

Pierwsza wersja programu została zaktualizowana we wrześniu 2021 r. i wzbogacona m.in. o informacje dotyczące wymaganego budżetu na realizację zadań w wysokości od 220 do 330 mln zł. Następnie inicjatorzy projektu zwrócili się do ARR w Koninie o objęcie go wsparciem eksperckim ze strony Banku Światowego, współpracującego z Dyrekcją ds. Energii Komisji Europejskiej (DG ENER) do pomocy technicznej. Pomiędzy październikiem 2022 r. a marcem 2023 r. Bank Światowy, we współpracy z pomysłodawcami programu, wypracował ekspertyzę zawierającą opcje rozwiązań wdrożeniowych dla programu pracowniczego⁶.

⁶ Bank Światowy, *Options to Support Workers through a Transition away from Coal in Eastern Wielkopolska*, 2022, <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099053023092560327/pdf/P1730790efbe77005095ea078e8a435683f.pdf> [dostęp 29.04.2024].

Równolegle, w lutym 2022 r., ZE PAK przedstawił własne dziesięć kluczowych zasad⁷, które miały zdecydować o skuteczności wdrożenia programu pracowniczego. Cel ten wydawał się nieosiągalny. Strona społeczna grupy ZE PAK mogła jedynie wyrażać nadzieję, że zgłaszane przez nią do instytucji publicznych postulaty zostaną uwzględnione i odpowiednio sformułowane w docelowym projekcie. A zależne były od decyzji instytucji samorządu Województwa Wielkopolskiego, Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej oraz Dyrekcji ds. Polityki Regionalnej i Miejskiej i Dyrekcji ds. Zatrudnienia Komisji Europejskiej.

Wykorzystując ekspertyzę Banku Światowego i rozwijając propozycje wdrożeniowe o istotne szczegóły, w lipcu 2022 r. wspólnym wysiłkiem strony społecznej i ZE PAK-u powstały szczegółowe założenia projektu „Droga do zatrudnienia po węglu. Program pracowniczy dla GK ZE PAK na lata 2021–2027”. Były one zgodne z zasadami realizacji FST, otoczone odpowiednim systemem instytucjonalnym i zbudowane na konkretnych instrumentach wsparcia.

Dokument przekładał potrzeby pracowników na język urzędowy. W proces tworzenia programu duży wkład wniosło Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych, aktywnie zaangażowane w wypracowywanie modelu włączenia ekonomii społecznej w sprawiedliwą transformację w Wielkopolsce Wschodniej.

Zatwierdzenia wymagały działania, m.in. takie jak:

- ♦ ustalenie ponadprzeciętnych instrumentów finansowych uwzględnionych w projekcie,
- ♦ przyznanie brakujących 30% środków na projekt z krajowych środków publicznych,
- ♦ uwzględnienie kryteriów wyboru partnerów premiujących wysoką jakość usług outplacement i ekonomii społecznej oraz doświadczenie we wsparciu osób z sektora wydobywczego-energetycznego węgla brunatnego,
- ♦ przygotowanie i zatwierdzenie wniosku o dofinansowanie,
- ♦ zawarcie umowy partnerskiej,
- ♦ wydanie decyzji samorządu województwa o realizacji projektu.

Organizacje związkowe wynegocjowały ponadprzeciętną wartość finansową instrumentów wsparcia (budżet nawet do 150 tys. zł na każdego uczestnika – to wielokrotnie więcej niż wynika z dotychczasowej praktyki środków unijnych) oraz zobowiązanie przyszłego pracodawcy do **utrzymania miejsca pracy przez co najmniej dwa lata** (znacznie dłużej niż w dotychczasowej praktyce). W ten sposób zrealizowano element premii za udział w programie – za ponadproporcjonalnie więcej środków dostępnych dla każdego pracownika wymaga się od pracodawcy adekwatnie większego zobowiązania.

7 Baliński, D., Milczarek, P., *Sprawiedliwa Transformacja z perspektywy ZE PAK SA*, 2022, <https://zenodo.org/records/6499814>.

Przez ten czas proces odchodzenia od węgla w polskiej energetyce tylko przyspieszał, a wiele osób straciło już nadzieję na wsparcie z Unii Europejskiej dla górników i energetyków z Konina, Turku i regionu. Mimo szczerych chęci wielu osób pracujących na rzecz uruchomienia projektu, urzędnicza obojętność i ignorowanie potrzeb tego regionu przez kluczowych decydentów spowodowały tak istotne opóźnienie.

Wskazano potencjalne podmioty realizujące dziś ten program i oferowane formy wsparcia. Wkład dotychczasowych partnerów ZE PAK-u i związków zawodowych w pozostałych inicjatywach (patrz sekcja 2.1.), w tym Wielkopolskiego Ośrodka Ekonomii Społecznej (prowadzonego przez Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych) czy agencji zatrudnienia Jobs First pozostaje nieoceniony.

Dopracowana koncepcja programu z obecną nazwą „Droga do zatrudnienia po węglu” została wypracowana wspólnie przez związki zawodowe i Grupę ZE PAK ze wsparciem ekspertów, w tym z Banku Światowego i Fundacji InStrat w 2021 r. i przyjęta uchwałą Komitetu Monitorującego Program Regionalny po prawie dwóch latach od powstania pierwotnej wersji – dopiero w marcu 2023 r.

Od powstania pomysłu na projekt do rozpoczęcia jego realizacji minęły trzy lata. Był to okres pełen frustracji i obaw pracowników o własną przyszłość. W tym czasie **z Grupy ZE PAK odeszło ok. 1 tys. osób** w wyniku dalszej redukcji wydobycia i produkcji energii z węgla. Pracownicy ci nie otrzymali w tym czasie żadnego wsparcia z obiecanych im środków z FST.

Kluczowe fakty na temat programu „Droga do zatrudnienia po węglu”:

CEL

Znalezienie nowej pracy dla górników i energetyków poza sektorem węgla brunatnego i jej skuteczne utrzymanie

6 LAT TRWANIA

Projekt rozpoczął się pod koniec 2023 r., a pierwsze działania dla uczestników programu zaczynają się w pierwszej połowie 2024 r.

2 200 OSÓB

Liczba pracowników uprawnionych do skorzystania z programu – nie tylko obecni, ale też poprzedni pracownicy Grupy ZE PAK, którzy stracili pracę od 2018 r., ale też członkowie ich rodzin i pracownicy innych firm zależnych od działalności górniczej i energetycznej w Wielkopolsce Wschodniej

257 MLN ZŁ

Łączny koszt programu to ponad 10% wartości Funduszu Sprawiedliwej Transformacji dla Wielkopolski Wschodniej – stanowi to rekord w skali kraju i pozostałych regionów węglowych. 70% tej kwoty pochodzi z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, a pozostałe 30% z budżetu państwa i zostało przekazane przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Projekt jest w całości finansowany z publicznych pieniędzy, bez wkładu własnego partnerów, co odróżnia go od podobnych inicjatyw wspieranych przez środki unijne

NAWET 150 TYS. ZŁ

Kwota przewidziana na każdego pracownika, jaką może wykorzystać pracodawca, który zatrudni byłego pracownika Grupy ZE PAK. Środki te będą przeznaczone na wsparcie kosztów wynagrodzenia (ok. 2/3 tej puli) oraz wyposażenie nowego miejsca pracy i szkolenia (ok. 1/3 tej puli) dla pracownika w nowym miejscu pracy zatrudnionego na umowie o pracę. W przypadku zakładania działalności gospodarczej dotacja może wynieść do 120 tys. zł na osobę. Budżet wsparcia na pracownika jest kilkukrotnie wyższy niż wynika to z dotychczasowej praktyki wsparcia z innych funduszy unijnych, gdzie bardzo często promowano fikcyjną działalność gospodarczą i samozatrudnienie, kosztem stabilnego zatrudnienia

2 LATA

Minimalny okres utrzymania pracownika w nowym miejscu pracy – wynosi on znacznie więcej niż w przypadku innych programów wspierania pracowników

2 ŚCIEŻKI PROGRAMU

Program oferuje rozwiązania dostosowane do potrzeb – uczestnicy mogą skorzystać z oferty stabilnego zatrudnienia na umowie o pracę lub utworzenia spółdzielni socjalnej czy własnego biznesu

Program jest realizowany przez Wojewódzki Urząd Pracy w Poznaniu (WUP Poznań) pełniący rolę koordynatora projektu wraz z partnerami, którymi są:

1. Grupa ZE PAK – pracodawca górników i energetyków objętych programem, koordynujący proces zasilania programu danymi na temat potrzeb i historii zatrudnienia pracowników. Nad realizacją programu czuwają nie tylko przedstawiciele pracodawcy, ale przede wszystkim związki zawodowe, które zainicjowały program w 2021 r.

Wyspecjalizowane instytucje działające na rynku pracy, które są odpowiedzialne za wdrożenie pracowników do podjęcia zatrudnienia u nowych pracodawców w ramach jednej z dwóch ścieżek programu:

Wsparcie stabilnego zatrudnienia pracowników

2. Agencja zatrudnienia Jobs First.
3. Grupa konsultingowo-inwestycyjna DGA.
4. Powiatowe Urzędy Pracy w Koninie, Kole, Słupcy i Turku

Wsparcie ekonomii społecznej i własnej działalności gospodarczej

5. Wielkopolski Ośrodek Ekonomii Społecznej, prowadzony przez Stowarzyszenie na rzecz Spółdzielni Socjalnych.
6. Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

Szczególne podziękowania należą się także Związkom Zawodowym zaangażowanym w proces sprawiedliwej transformacji i przygotowanie programu. Należą do nich:

- ♦ Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Inżynieryjno – Technicznych „KADRA” przy PAK KWB „KONIN” S.A.,
- ♦ Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Zmianowych w ZE PAK,
- ♦ Międzyzakładowy Związek Zawodowy Górników KWB „Konin” S.A.,
- ♦ Międzyzakładowa Komisja WZZ „Sierpień 80” PAK KWB Konin S.A. w Kleczewie,
- ♦ Organizacja Podzakładowa NSZZ „Solidarność” PAK KWB Adamów S.A.,
- ♦ Komisja Międzyzakładowa KNSZZ „Solidarność 80” ZE PAK i Spółek Zależnych,
- ♦ Organizacja Międzyzakładowa NSZZ „Solidarność” Górnictwa Węgla Brunatnego Zagłębia Konińsko-Turkowskiego,
- ♦ Międzyzakładowy Związek Zawodowy „Kadra” Kopalni Adamów,
- ♦ Zakładowy Związek Zawodowy Pracowników Systemu Zmianowego Ruchu Ciągłego ZE PAK S.A.,
- ♦ Międzyzakładowy Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Pracowników Energetyki Zespołu Elektrowni Pątnów – Adamów – Konin Spółka Akcyjna i Spółek,
- ♦ Międzyzakładowy Związek Zawodowy Pracowników Ruchu Ciągłego Zespołu Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin S.A.,
- ♦ Niezależny Związek Zawodowy Pracowników Ruchu Ciągłego „Ruch” KWB „Konin” w Kleczewie S.A.,
- ♦ Międzyzakładowy Związek Zawodowy PAK Kopalni Adamów,
- ♦ Organizacja Międzyzakładowa NSZZ „Solidarność” Grupy ZE PAK.

Przedstawiamy kluczowe etapy powstawania programu „Droga do zatrudnienia po węglu”, aby pokazać potencjalnym zainteresowanym w pozostałych regionach węglowych, jak długo trwają poszczególne etapy uruchamiania projektu i budowania poparcia przez instytucje publiczne w Warszawie i na poziomie unijnym:

**kwiecień
2021**

Związki zawodowe Grupy ZE PAK przekazują do Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie, reprezentowanej przez Macieja Sytkę, pierwszą wersję projektu, czyli koncepcję „Podnoszenie i zmiana kwalifikacji oraz aktywizacja zawodowa pracowników GK ZE PAK zorientowana na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy”.

**grudzień
2021**

Wizyta delegacji Grupy ZE PAK oraz przedstawicieli związków zawodowych w Brukseli. Przewodnicząca Związku Zawodowego MZZ PIT KADRA, Alicja Messerschmidt zwraca się do Komisji Europejskiej o pomoc i pilne uruchomienie środków na wsparcie pracowników górnictwa i energetyki, którzy już stracili lub stracą pracę w związku z transformacją energetyczną.

**wrzesień
2022**

Związki zawodowe Grupy ZE PAK wraz z jej zarządem przekazują do Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego oraz ARR Konin, ministerstw i Komisji Europejskiej dopracowaną wersję koncepcji, czyli dokument „Droga do zatrudnienia po węglu. Program pracowniczy dla GK ZE PAK na lata 2021–2027”, który zastępuje jego dotychczasową wersję.

**październik
2022**

Przedstawiciele Grupy ZE PAK, w tym Daniel Baliński, doradca zarządu, wygłaszają prezentację na unijnej platformie regionów węglowych o programie „Droga do zatrudnienia po węglu”, apelując o uruchomienie funduszy unijnych dla byłych i obecnych pracowników GK ZE PAK oraz członków ich rodzin.

**wrzesień
2022–
luty
2023**

W siedzibie ZE PAK-u w Koninie odbywają się spotkania i konsultacje dotyczące uproszczenia dokumentu i dostosowania go do wymagań samorządu przy zawarciu w nim kluczowych oczekiwań pracowników dotyczących zatrudnienia i wynagrodzenia.

**marzec
2023**

Komitet Monitorujący programu Fundusze Europejskie dla Wielkopolski (FEW 2021–2027) jednogłośnie przyjmuje uchwałę koncepcję „Droga do zatrudnienia po węglu” jako wytyczną do opracowania wniosku o dofinansowanie z FST.

**maj
2023**

Podczas wizyty Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej Fransa Timmermansa w Koninie związki zawodowe apelują o pilne uruchomienie finansowania z FST dla programu pracowniczego.

**kwiecień–
wrzesień
2023**

- ♦ WUP Poznań jako lider projektu wybiera pozostałych partnerów, tworząc partnerstwo z dziewięcioma uczestnikami,
- ♦ Starania Grupy ZE PAK o pozyskanie brakujących 30% współfinansowania zakończone zgodą Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej na wykorzystanie środków z Kontraktu Programowego dla Województwa Wielkopolskiego.

**wrzesień–
grudzień
2023**

Partnerzy przygotowują wniosek o dofinansowanie, zatwierdzony następnie przez wielkopolski samorząd.

**styczeń–
luty 2024**

Zawarcie umowy partnerskiej oraz decyzja Instytucji Zarządzającej FEW 2021–2027 przyznająca dofinansowanie dla projektu.

**14 maja
2024**

Konferencja inauguracyjna program pracowniczego w Centrum Kultury i Sztuki Oskard w Koninie i publikacja niniejszego opracowania.

Te wielostronne działania przyczyniły się do stworzenia programu dla osób dotkniętych transformacją w Wielkopolsce Wschodniej. Zawiera on wsparcie finansowe i mechanizm implementacji, które odpowiadają na realne potrzeby pracowników sektora.

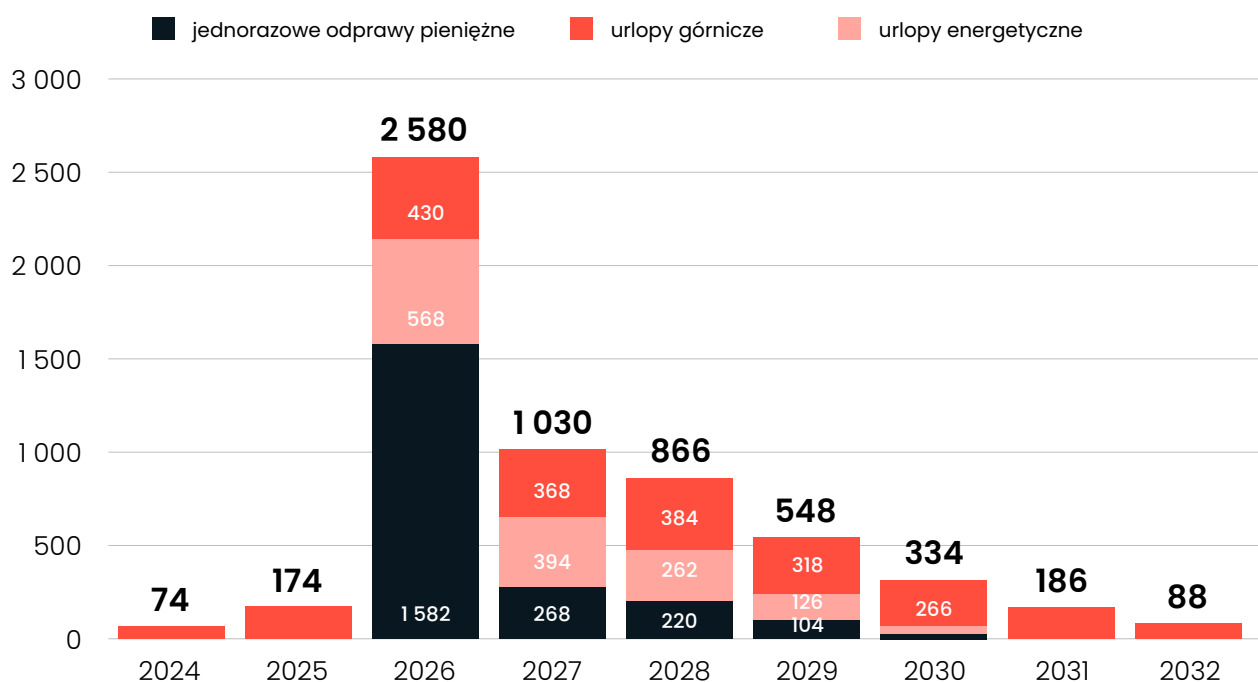
Kluczowa była gotowość do kompromisu ze strony związków zawodowych i pozostałych partnerów: Urzędu Marszałkowskiego Województwa Wielkopolskiego, Agencji Rozwoju Regionalnego w Koninie i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu. Umożliwiło to uruchomienie projektu mającego na celu tworzenie nowych miejsc pracy dla osób, które straciły zatrudnienie w związku z transformacją.

2.4. Ustawa osłonowa – urlopy energetyczne i górnicze oraz odpawy dla odchodzących pracowników

Dla najstarszej grupy pracowników ZE PAK-u w okresie przedemerytalnym, której szanse na znalezienie nowego zatrudnienia nie są tak wysokie, przewidziano wsparcie w postaci wcześniejszego odejścia na emeryturę oraz odpawy finansowej z budżetu państwa. Od ponad 20 lat na Śląsku obowiązywał system wczesnych emerytur (urlopów) górniczych, który hojnie wspierał pracowników sektora górnictwa węgla kamiennego – przywilej ten jednak nie był dostępny dla blisko 20 tys. pracowników sektora górnictwa i energetyki węgla brunatnego.

Aby wyrównać tę niesprawiedliwość, z początkiem 2022 r. z inicjatywy Grupy ZE PAK powstał rządowy projekt ustawy o osłonach socjalnych dla pracowników sektora elektroenergetycznego i branży górnictwa węgla brunatnego. Stał on się również częścią inicjatywy Ministerstwa Aktywów Państwowych dotyczącego utworzenia Narodowej Agencji Bezpieczeństwa Energetycznego, której Grupa ZE PAK, jako prywatne przedsiębiorstwo, z oczywistych powodów nie była stroną⁸. Na ostatnim posiedzeniu Sejmu IX kadencji (2019–2023) w sierpniu 2023 r. został on przyjęty prawie jednogłośnie i podpisany przez Prezydenta RP jeszcze w tym samym miesiącu.

WYKRES 2. LICZBA PRACOWNIKÓW GRUPY ZE PAK UPRAWNIONYCH DO URLOPÓW GÓRNICZYCH I ENERGETYCZNYCH ORAZ JEDNORAZOWYCH ODPAW PIENIĘŻNYCH

Źródło: opracowanie własne ZE PAK-u.. Aktualizacja kosztów i grupy pracowników uprawnionych do udziału w programie, według stanu z lutego 2024 r. Nie w każdej kategorii wartości sumują się pomiędzy latami.

⁸ Ministerstwo Aktywów Państwowych, *Umowa Społeczna – zielone światło dla utworzenia NABE*, <https://www.gov.pl/web/aktywa-panstwowe/umowa-spoleczna--zielone-swiatlo-dla-utworzenia-nbe> [dostęp 29.04.2024].

Ok. 23 tys. pracowników sektora energetyki węglowej z całej Polski, w tym energetyki i górnictwa węgla brunatnego (Grupa ZE PAK, ale też PGE GiEK w regionach bełchatowskim i turoszowskim), nabyło uprawnienia do wcześniejszej o 4 lata emerytury (urlop energetyczny i górniczy) oraz uzyskała finansowanie odprawy w wysokości dwunastokrotności miesięcznego wynagrodzenia z budżetu państwa.

Pierwszymi beneficjentami tego programu wsparcia będą górnicy i pracownicy obsługi z KWB Konin i PAK Górnictwo z odkrywek Józwin i Drzewce, których eksploatacja zakończyła się w pierwszej połowie 2023 r.

KLUCZOWE ETAPY PROCESU POWSTAWANIA USTAWY O OSŁONACH SOCJALNYCH DLA PRACOWNIKÓW SEKTORA ELEKTROENERGETYCZNEGO I BRANŻY GÓRNICTWA WĘGLA BRUNATNEGO:

kwiecień 2022

Zbieranie podpisów przez związki zawodowe pod projektem ustawy o osłonach dla pracowników. Dzięki wsparciu udzielonemu przez Biskupa Włocławskiego Krzysztofa Wętkowskiego akcja prowadzona jest przed kościołami w wybranych parafiach – jej efektem jest zebranie ponad 12 tys. głosów poparcia dla inicjatywy.

maj 2022

- ♦ Prezentacja Prezesa Zarządu Grupy ZE PAK Piotra Woźnego o transformacji bez środków z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji na posiedzeniu sejmowej Podkomisji ds. Sprawiedliwej Transformacji. Przewodnicząca MZZ PIT „KADRA” przy KWB „Konin”, Alicja Messerszmidt zbiera podpisy posłów pod obywatelskim projektem ustawy.
- ♦ Zawiązanie się Komitetu Inicjatywy Ustawodawczej projektu ustawy o restrukturyzacji zatrudnienia w przedsiębiorstwach górniczych oraz przedsiębiorstwach energetycznych produkujących energię z węgla brunatnego. Pełnomocnikiem komitetu zostaje Alicja Messerszmidt, a jej zastępcą Mirosław Reśkiewicz, Przewodniczący Organizacji Międzyzakładowej NSZZ „Solidarność” Grupy ZE PAK.
- ♦ Złożenie obywatelskiego projektu ustawy w Kancelarii Sejmu.

lipiec 2022

Rozpoczęcie kampanii na rzecz projektu ustawy oraz zbieranie podpisów obywateli popierających projekt.

październik 2022

Przewodnicząca MZZ PIT KADRA przy KWB Konin Alicja Messerszmidt i Przewodniczący NSZZ „Solidarność” Mirosław Reśkiewicz apelują do eurodeputowanych Andżeliki Możdżanowskiej i prof. Zdzisława Krasnodębskiego o wsparcie ustawy osłonowej i objęcie nią pracowników Grupy ZE PAK.

grudzień 2022

- ♦ Zakończenie negocjacji porozumienia na wspólnym posiedzeniu Zespołów Trójstronnych ds. Branży Węgla Brunatnego i Branży Energetycznej.
- ♦ Podpisanie *Umowy społecznej dotyczącej transformacji sektora elektroenergetycznego i branży górnictwa węgla brunatnego (...)* przez przedstawicieli strony rządowej, reprezentatywne organizacje związkowe oraz spółki energetyczne z udziałem Skarbu Państwa. Umowa objęła pracowników Grupy ZE PAK mimo tego, że jako przedsiębiorstwo prywatne firma ta nie podlega projektowi wydzielania aktywów węglowych z państwowych spółek energetycznych.

kwiecień 2023

Spotkanie Ministra Aktywów Państwowych Jacka Sasina, Ministra Zbigniewa Hoffmanna i Wiceministra Aktywów Państwowych Karola Rabendy z górnictwymi i energetycznymi organizacjami związkowymi Grupy ZE PAK i Prezesem Grupy ZE PAK w siedzibie koncernu w Koninie ws. uruchomienia programu osłonowego.

maj 2023

Podczas wizyty Wiceprzewodniczącego Komisji Europejskiej Fransa Timmermansa w Koninie związki zawodowe apelują o zielone światło dla uruchomienia w procedurze notyfikacji pomocy publicznej.

**lipiec–sierpień
2023**

- ♦ Do Sejmu wpływa rządowy projekt ustawy osłonowej,
- ♦ na ostatnim posiedzeniu Sejmu IX kadencji uchwalona jest ustawa, za którą głosują prawie wszyscy posłowie,
- ♦ wizyta delegacji związków zawodowych Grupy ZE PAK w Sejmie i spotkanie z Marszałek Sejmu Elżbietą Witek,
- ♦ Senat wnosi poprawki do ustawy,
- ♦ Sejm przyjmuje niemal jednogłośnie część poprawek Senatu,
- ♦ Prezydent podpisuje *Ustawę z dnia 17 sierpnia 2023 r. o osłonach socjalnych dla pracowników sektora elektroenergetycznego i branży górnictwa węgla brunatnego*.

**wrzesień
2023**

- ♦ Wizyta Prezesa Zarządu Grupy ZE PAK Piotra Woźnego oraz przewodniczących związków zawodowych w Brukseli z apelem do Komisji Europejskiej o notyfikowanie pomocy publicznej,
- ♦ ustawa wchodzi w życie,
- ♦ Rząd wysyła notyfikację ustawy do Komisji Europejskiej.

**październik
2023**

Alicja Messerschmidt, Przewodnicząca MZZ PIT „KADRA” przy KWB „Konin”, Daniel Baliński (doradca zarządu ZE PAK), Michał Hetmański (Prezes Fundacji InStrat) oraz Aleksandra Gawlikowska-Fyk (Forum Energii) spotykają się z Komisarz ds. Polityki Regionalnej Elisą Ferreirą w Brukseli, zabiegając o zgodę Komisji Europejskiej na świadczenia osłonowe ujęte w notyfikowanej przez rząd ustawie osłonowej.

luty 2024

Komisja Europejska wydaje pozytywną ocenę i nie stwierdza pomocy publicznej. Delegacja w składzie Piotr Woźny, Daniel Baliński, Alicja Messerschmidt i Michał Hetmański składają podziękowania w Brukseli.

ZDJĘCIE 1. SPOTKANIE PRZEDSTAWICIELI ZE PAK-U I PARTNERÓW Z UNIJNĄ KOMISARZ ELISĄ FERREIRĄ I PRZEDSTAWICIELAMI KOMISJI EUROPEJSKIEJ W BRUKSELI W PAŹDZIERNIKU 2023 R.

Źródło: ZE PAK.

ZDJĘCIE 2. DELEGACJA PRZEDSTAWICIELI ZE PAK-U I FUNDACJI INSTRAT W BRUKSELI W LUTYM 2024 R.

Źródło: ZE PAK.

3

Naprawa stosunków wodnych

Przez ostatnie 30 lat górnictwo węgla brunatnego w Wielkopolsce Wschodniej spowodowało obniżenie poziomów wód powierzchniowych i podziemnych. Problem ten jest szczególnie istotny w obrębie Powidzkiego Parku Krajobrazowego oraz zlewni górnej Noteci, Teleszyny i Warcicy. Jest on rezultatem powstania licznych odkrywek i wydobywania węgla, które doprowadziły do powstania lejów depresji, obniżając poziom wód na tym obszarze. Przyczyniły się do tego również czynniki antropogeniczne i zmiany klimatyczne, takie jak wzrost parowania, mniejsza ilość opadów, bezśnieżne zimy i wydłużenie sezonu wegetacyjnego.

W odpowiedzi na te wyzwania ZE PAK we współpracy z Państwowym Gospodarstwem Wodnym Wody Polskie podjęły się realizacji programu mającego na celu odbudowę stosunków wodnych w regionie. Program ten koncentruje się na działaniach, takich jak:

- ♦ szybsze napełnianie wodą nieczynnych odkrywek,
- ♦ odbudowa sieci hydrograficznej,
- ♦ wykorzystanie wód Warty do zasilenia wyrobisk pokopalnianych.

W kontekście poprawy warunków wodnych program zakłada także rozwój turystyki i rekreacji w regionie, w tym budowę obiektów wypoczynkowych oraz wspieranie branży turystycznej. Realizacja tych działań zwiększy wskaźnik retencji powierzchniowej i podziemnej, co przyczyni się do odbudowy siedlisk wodno-błotnych, poprawy poziomów wód podziemnych na gruntach leśnych i rolnych oraz wspomogą asymilację CO₂.

4

Dziedzictwo kulturowe

Elementem transformacji regionów górniczych w Wielkopolsce Wschodniej jest także zachowanie cennego dorobku kultury przemysłowej tego regionu.

Koparka Dolores

We współpracy z Marszałkiem Województwa Wielkopolskiego Markiem Woźniakiem zainicjowano projekt mający na celu zachowanie górniczej tożsamości gminy Kleczew, siedziby KWB Konin, i uratowania koparki Dolores (SRs1800). Wążąca 2,5 tys. ton koparka, wraz z bliźniaczą koparką Carmen, została sprowadzona do Polski z północnej Hiszpanii z kopalni z regionu Asturias w 2009 r. Obie maszyny były kluczowe przy operacjach wydobywczych w regionie, dzięki czemu otrzymały drugie życie. W rezultacie decyzji właścicielskiej o zatrzymaniu Dolores w celu zachowania dziedzictwa działalności wydobywczej, z którą region związany jest ponad 70 lat, koparka otrzymała kolejne, trzecie już życie i nie została zełomowana. Ma szansę zostać eksponatem muzealnym w Skansenie Górniczym prowadzonym przez Muzeum Okręgowe w Koninie.

Koparka Dolores już teraz jest atrakcją dla osób zwiedzających ZE PAK i KWB Konin i znajduje się na obrzeżach zamkniętej odkrywki Jóźwin. Z odkrywki wyjechała na poziom zero specjalną pochylnią zbudowaną przez spółkę. Techniczna operacja wyprowadzenia giganta, jakim jest koparka Dolores, na powierzchnię trwała ok. 5 miesięcy. Teraz ma ona szansę stać się atrakcją kulturalną i edukacyjną dla szerszej publiczności.

ZDJĘCIE 3. KOPARKA DOLORES PRZED WYPROWADZENIEM Z ODKRYWKI JÓŻWIN (KWB KONIN)

Źródło: Przegląd Koniński.

Orkiestra górnicza

Założona w 1954 r. Orkiestra Dęta PAK KWB Konin to istotny element kulturowego dziedzictwa regionu. To jedna z najważniejszych i najbardziej zasłużonych formacji muzycznych Wielkopolski. Jej założycielem był Jan Józefiak, który stanął przed wyzwaniem organizacji i prowadzenia zespołu w czasach, kiedy brakowało zarówno instrumentów, jak i nut, a próby muzyczne odbywały się w prowizorycznych warunkach.

Obecnie Orkiestra Dęta KWB Konin liczy 50 członków. Dzięki zaangażowaniu profesjonalnych muzyków orkiestra może pochwalić się szerokim repertuarem obejmującym utwory z różnorodnych gatunków muzycznych – od klasyki po muzykę popularną.

W związku z transformacją energetyczną i odejściem od wydobywania węgla w regionie zespół stoi przed koniecznością adaptacji do nowych warunków. Utworzona zostanie Fundacja Konińska Orkiestra Koncertowa mająca na celu podtrzymywanie tradycji górniczej oraz organizację wydarzeń kulturalnych. Dzięki działaniom Fundacji pierwszy biletowany koncert na cele charytatywne Orkiestra Dęta PAK KWB Konin zagrała 21 września 2023 r. w Centrum Kultury i Sztuki w Koninie, a kolejny jubileuszowy koncert – 12 kwietnia 2024 r. Dodatkowo podczas wizyty Komisarza Timmermansa w Koninie w maju 2023 r. **orkiestra górnicza wykonała hymn Unii Europejskiej *Odę do Radości*.**

ZDJĘCIE 4. KONCERT GALOWY ORKIESTRY DĘTEJ PAK KWB KONIN Z OKAZJI 70-LECIA JEJ ISTNIENIA Z GOŚCINNYM UDZIAŁEM ANDRZEJA PIASECZNEGO

Zdjęcie: Mirosław Jurgielewicz

Zobacz więcej:
pracapoweglu.pl